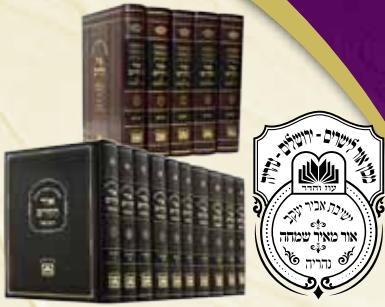

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

רבנו האור החיים, בפירושו לפסוק (א, י): "ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אִתְּכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב", מביא את דברי הגמרא הקובעת כי "אין מנין לרשעים".

מקור הדברים במסכת סנהדרין (כו, א), שם מסופר אודות האמורא ריש לקיש שהתלווה לשני אמוראים נוספים תלמידי רבי יוחנן - רבי חייה בר זרנוקי ורבי שמעון בן יהוצדק, כשהלכו לעבר שנה בעסאי.

בדרכם הסב ריש לקיש מספר פעמים את תשומת לבם להנהגות קלוקלות לכאורה בענייני הלכות שמיטה בהם נהגו אנשים שהיו בדרכם, והם השיבו לו בכל מקרה לגופו תוך לימוד זכות על אותם בני אדם. אכן, בראותם כי הוא מרבה להפנות את תשומת לבם לכך שוב ושוב, ראו בכך מטרד ומצאו דרך להיפרד ממנו [עיי"ש בגמ'].

ריש לקיש הקפיד על כך, ובבואו לפני רבי יוחנן התבטא כי בעיניו אין הם כשרים לעבר שנה, ועד כדי כך שלדעתו לא ניתן לסמוך עליהם אף בדרגה של רועי בקר. זאת, לשיטתו, משום שבעיניו הם נחשבו כרשעים, וקשר רשעים אינו מן המניין.

אם כי אין לנו שמץ השגה בשיג ושיח שהיה בין האמוראים הקדושים ובביקורת שמתח ריש לקיש על חבריו האמוראים, אולם להלכה מצאנו כאן פרט חשוב.

בעניינים הדורשים מנין מסוים, כגון במקרה המדובר - כשההלכה דורשת שלכל הפחות שלשה אנשים ידונו בעיבור השנה (עיי' סנהדרין ב, א), אין נחשבים רשעים לענין זה.

שולחן שבת עם האור החיים

ר' עזריאל ניעור באחת, שפשף את מצחו וצבט את זרועו שוב ושוב.

רושם החלום חלם נותר מוחשי, חי, משל לא התעורר זה עתה משינה עמוקה והוא בכותנתו המפוספסת וכיפת הלילה המשתפלת ברישול במורד המצח בואכה חוטם. כאילו לא היה זה שלש ורבע לפנות בוקר, בממלכת הדממה השמורה לשעות הקטנות של הלילה.

ר' עזריאל החל את חייו אי אז לפני כמה עשורים. פעייה תינוקית וצווחה מבוהלת ככל בני גילו, וכאן בעצם זה הסתיים. מכאן והלאה התפצלה דרכו משאר בני האדם, משעול חייו היה שונה בתכלית ולמעשה ניתן לומר שכל תחום ומישור בחייו כמו לועג בעצם קיומו לשאר בני התמותה, פחותי הערך ופשוטי העם שטרם זכו להתעלות כמותו.

השעה ארבע וחצי לפנות בוקר פוגשת אותו תמיד באותה תנוחה, דרוך לקרב ומוכן ליום נוסף של תורה ותפילה, מעשים טובים וטיפול קומתו הרוחנית. סדר יום תובעני אשר יש בכוחו לרומם ולהעלות את האדם עד לפסגות רוחניות שכמעט ואין ביכולת בן אנוש להבין, כל שכן לכבוש.

בחריצות שאין דומה לה הוא מפזם לו ברגש 'מודה אני', נוטל את ידי לסירוגין כנדרש ומתחיל את עבודת השכמת האדם בבוקר על הצד הטוב והנעלה ביותר.

טבילה חפוזת במקוה באשמורת הבוקר, והוא ניצב כחייל על משמרתו בבית הכנסת ומתנועע ברגש תוך ששפתיו הוגות במתינות את ברכות השחר וברכות התורה. אלה האחרונות תופסות בכלל מקום של כבוד, כי בינינו - מי הוא שבחר בו הבורא יתברך מכל העמים ונתן לו את תורתו, אם לא ר' עזריאל שזכה כבר בהיותו נער עליו להתעטר בכתרה של תורה ולתואר 'העילוי של עולם הישיבות'?

מכאן הוא צולל הישר לעומקה של סוגיא, משקיע את ראשו ורובו בהוויות אביי ורבא ומנתח את דברי ה'קצות' וה'נתיבות' תוך נפנוף אגודל מושלם ומצח למדני חרוש קמטים.

התפילה, הלא היא אותה עבודה שבלב שכבר הספיקה לכבוש לו קהל מעריצים וגדוד מלחכי פנכה מקרב צעירי הצאן וגם זקניו, נאמרת על ידו כמונה מעות ובמתקיות אין קץ. הוא ניצב בכותל המזרח, גוו שפוף וכתפיו רוטטות, אנהה נפלטת מפעם לפעם מגורנו וממחשיה לסביבה מהי עבודת ה' של ממש. היינו מצפים שהוא יישב בסיום התפילה, יתענג על כוס קפה ויקנח בפרוסת עוגה, אך לא. לא ר' עזריאל. הוא מסתער, כביכול זה עתה קם רענן מתנומה מאוחרת, על דף הגמרא ממנו נפרד לפני שעה קלה. עד הצהריים הוא מספיק לגמוע אי אלו דפים, וכדי לקיים את מאמר הקדמונים כי אין הקב"ה מונה דפים אלא שעות - הוא עושה מאמץ ראוי להערכה כי סדר אי ימנה לא פחות מכמה שעות רצופות.

בתפילת המנחה וסדר ב' חוזר הסיפור על עצמו, ותפילת ערבית שלאחר מכן אינה חותמת חלילה את סדר היום הגדוש עד להתפקע. מכאן הוא מחיש צעדיו לבית מדרש בקצה העיר, שם הוא מוצא את שאהבה נפשו בכולל-ערב המאפשר לו לקחת את המכלול השלם של הכשרונות, העבודה העצמית והמחויבות האישית, ולהמשיך למנף אותם עד הקצה.

רק אי שם לקראת חצות לילה הוא שב הביתה, ולאחר שהוא יושב על הקרקע וממרר בבכי תמרורים על החורבן, הוא פורש לתנומת ליל ארעית שתיקטע גם מחר באשמורת הבוקר. כהיום כן אתמול ושלשום, וגם מחר ומחרתיים.

אך היום, במפתיע היה המצב שונה. יש ענקי רוח הזוכים לגילוי אליהו הנביא בחלומם, בני עלייה אחרים מארחים בשינתם את אבות האומה או התנאים והאמוראים הקדושים, אך לא כן עזריאל. הקדוש ברוך הוא, מלך מלכי המלכים, לא פחות מכך. הוא שהתגלה לו בחלום וגרם לו לקום נסער כל כך, נרגש עד דמעות ומבקש לדעת על מה ולמה זכה לכך.

בעונות חן ומתוך 'הצנע לכת' מיוחדת במינה מיהר ר' עזריאל לחברותא המיתולוגי, ר' גדליה, ושיתף אותו בפנים צופנות סוד במתרחש.

'נו נו' התגובה היתה אדישה, על גבול הלגלוג, ולוותר בתנועת יד מבטלת. 'הרי חשבת על הקב"ה במהלך היום לא פעם ולא פעמיים, ואין אדם חולם אלא מהרהורי ביום'.

'לא ולא!' ר' עזריאל היה נחרץ, נחוש שלא לוותר על החלום - תרתי משמע, 'מתי בדיוק היה לי זמן לחשוב על הקב"ה, עם כזה סדר יום עמוס?...'

המעשה מוכר, וכך גם מוסר ההשכל העולה ממנו. אך מעבר לפנ' המשעשע, דומה שיש כאן ממד נוסף עליו יש לתת את הדעת.

איפה אבא?

בתוכחתו של משה רבנו לבני ישראל נאמר (דברים א, לא - לב): "וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף ה' אֱלֹהֶיךָ כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ כְּכֹל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד בְּאֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה; וּבַדֶּבֶר הַזֶּה אֵינְכֶם מֵאֲמִינִם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם".

האור החיים הקדוש עומד על לשון הפסוק: 'וּבַדֶּבֶר הַזֶּה אֵינְכֶם מֵאֲמִינִם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם', ומבאר כלפי מה הדברים אמורים, ואלו דבריו:

"שָׁעַל נָסִי מִדֶּבֶר הוּא, אֲשֶׁר נִשְׁאַם ה' כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ, שֶׁגַם בַּדֶּבֶר הַזֶּה אֵינָם מֵאֲמִינִים, וְזֶה לָךְ הָאוֹת - אוֹמְרוֹ (שמות יז, ט): 'הִישׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין. וְכַמְּשָׁל שֶׁהֵבִיא בְּזֹהֶר (ח"ה סה, א - ב) עַל אֵב שֶׁנִּשָּׂא בְּנוֹ עַל כַּתְפוֹ, פָּגְעוּ בָאָדָם אֶחָד וְהָיָה הֵבֵן שׁוֹאֵל עַל אָבִיו וְכו', כְּמוֹ כֵּן יִשְׂרָאֵל עִם ה' בְּרֹדֶף הוּא".

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

המשך מעמוד קודם

היתה שמחתו עצומה על כך שזכה לארח את המלך הגדול בביתו!

כ' הדבר אצלנו גילה הרבי מכבשנו של עולם והפתיע בשנית את האברך הקדוש, 'השכינה הלא שרויה אצלנו. ואם כי היה מן הראוי להימנע מלגלות זאת, שהרי כבר נאמר (מכה ו, ח): 'הַצַּנֵּעַ לְכַת עִם אֱלֹקֶיךָ, אולם היות ואמרו חז"ל כי ליטרה **מסייעין** אותו, אם כן מוטל עלי לסייע בעדך'.

כך נוצר קשר איתן בין הרבי לאחד מגדולי תלמידיו, אשר לימים זרחה שמשו ויצא שמעו וטיבו, אלפים נהרו אליו ושתו בצמא מבארו הזכה.

הרה"ק בעל 'יטב לב' - נכדו של בעל המעשה הישמח משה, הוסיף ודרש בדרך זו את לשון הפסוק (איכה ב, יט): "קוּמִי רַבִּי בְלִלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמֶרֶת שְׁפָכִי כַמִּים לִבְךָ נִכַח פְּנֵי ה'".

רַבִּי הֵינּוּ נְהִי וְקִינָה, אולם לשון זו מורה גם על רינה ושמחה. וזאת למה? משום שאף אם יש לשפוך לב כמים עקב החורבן הנורא, מכל מקום הלא אנו 'נִכַּח פְּנֵי ה'', ואין דבר יותר משמח מזה.

משה רבנו נפרד מעם ישראל, תוך שהוא נושא בפניהם דברים אחרונים הכוללים תוכחה מגולה ואהבה מסותרת, וכפי שמובא בפרשה באריכות.

בתוך דבריו מתייחס האור החיים הקדוש למילים הנאמרות תיכף בתחילת הפרשה: "בֵּין פְּאָרְךָ וּבֵין תְּפִלָּה", ומפרש כי הם נאמרו כדי להקנות לישראל הליכות חיים ומידות הגונות, כללים בעבודת השי"ת והדרכה נכונה כיצד לזכות לקיים את רצון קוננו ולזכות לאהבה וליראה את שמו באמת.

ואלו דברי קדשו: "**מֵאֲמַר הַחֲסִידִים ז"ל: 'הַפְּרוּשׁ צִהְלָתוֹ בְּפָנָיו וְדִאֲגָתוֹ בְּלִבּוֹ. וְהוּא מֵה שְׂרָמָה בְּאֹמְרוֹ 'בֵּין פְּאָרְךָ וּבֵין תְּפִלָּה, כִּנְגַד צִהְלָתוֹ בְּפָנָיו אֲמַר 'בֵּין פְּאָרְךָ' - לְשׁוֹן 'פְּאָר', הִפָּךְ עֲצָבוֹ שֶׁהוּא פָּנִים רְעוּת. וְכִנְגַד עֲצָבוֹ הֵלֵךְ אֲמַר 'וּבֵין תְּפִלָּה' - שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְבוֹ עֵרֶב עֲלָיו, וְיִתְעַצֵּב אֶל לְבוֹ מִפְּחַד שֶׁמָּא עֵרֶב אֶת פִּי ה' בְּלֹא יְדִיעָה בְּגִדּוּלוֹת אוֹ בְּקִטְנוּת, אוֹ שֶׁמָּא מַעֲט בְּעִבּוּדָה מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ עֲשׂוֹת'.**

בדברים אלו מלמדנו רבנו האור החיים את ההנהגה הנכונה לכל יהודי, בכל מצב ובכל עת בחיים, אולם על אחת כמה וכמה שהדבר נוגע דווקא לתקופה זו של בין המצרים ולימי האבל על חורבן בית המקדש.

אין ספק שעל כל אדם להתאבל, לקונן ולהתמלא יגון ושבר על חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, על גלות השכינה ועל שחסרנו מאז את עבודת הקרבנות ושיר הלויים, לחם הפנים והמנונה ועוד. לא זו בלבד, אלא כאמרתו החרפה של הרה"ק השרף מקאצק ששאל אודות דברי השלחן ערוך: 'ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר דודאג על חורבן בית המקדש', ומה יעשה אדם שאינו ירא שמים? האם עליו לא מוטל להתאבל? ועל כך השיב השרף במשפט קצר ונוקב עד תהום: **על אדם כזה - להתאבל על החורבן הפרטי שלו!**

בהחלט יש לכל אחד לדאוג, להצטער ולבכות את המצב, הן ברמת הכלל והן ברמת הפרט. אולם יחד עם זאת עלינו לזכור כי אבינו שבשמים עמנו, השכינה מלווה אותנו על כל צעד ושעל, וזו בלבד סיבה לשמחה תמידית ולקיום ההנהגה: 'צהלתו בפניו'.

את שמי יהדות הונגריה בפרט והיהדות כולה בכלל, האירה דמותו של איש האלקים הרה"ק ר' משה מאהעל בעל 'ישמח משה' ז"ע, תלמידו המובהק של הרה"ק ה'חזוה' מלובלין וממשיך דרכו בקודש. עצם התקרבות הישמח משה לרבו מלובלין ובעקבות כך לדרך החסידות, כרוכה במעשה נפלא אשר לקחו בצדו, וכך היה מעשה.

קודם שבה הישמח משה לכדי החלטה להימנות על עדת החסידים ולהצטרף להולכים בדרך הבעל שם טוב ותלמידיו, כבר אז היה בן עלייה ובעל מדרגה משכמו ומעלה, ובכל מאודו תר אחר הדרך הנכונה והראויה עבורו בעבודת הבורא יתברך.

אודות דרך החסידים שמע, ואם כי מעלות וסגולות מסוימות שיוחסו לחסידים מצאו חן בעיניו עד מאד, אולם קושיא אחת נטועה היתה בלבו, תמיהה ששמר בלבו אודות הנהגת החסידים להתהלך בשמחה תמידית.

הלא נפסק בשלחן ערוך (אורח א, ג) כי "ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר דודאג על חורבן בית המקדש", חשב לעצמו, ואם כן כיצד מתירים אלו לעצמם להשרות על פניהם חיוך תמיד, לכאורה תוך התעלמות מוחלטת מאותה הלכה מפורשת?

בדרכו לברר את תמיהתו ולמצוא לה מענה, דרש באופן נפלא את דברי הגמרא (יומא לח, ב): "הבא ליטרה מסייעין אותו". לא נאמר כאן 'מסייע אותו', כשהכוונה לקב"ה בלבד, אלא 'מסייעין אותו' - בלשון רבים, כביכול אף הצדיקים שבדור יש בידם לסייע ולעזור לאותו הבא ליטרה ולבקש את קרבת אלוהיו.

בהתאם להבנה זו, הועיד את פניו את החזוה מלובלין, אותו רבי חסידי אודותיו שמע כה רבות, כשהוא מפיל תחניתו לפני אביו שבשמים כי ייתן בלב הצדיק את התבונה ובפיו את מענה הלשון כדי לסייע בעדו להבין את הנהגת החסידים ולקרבו לדרך האמת.

אך דרך האברך הקדוש על מפתן דלתו של החזוה, והנה הוא נכח לראות בחוש את עיניו הצופיות והטהורות של הרבי.

'אמור נא, אברך, מדוע פניך כחושות והצער ניכר בהן?' פנה אליו החזוה, 'אמת שנפסק כי על כל ירא ה' להיות מצר דודאג על החורבן, אולם כבר אמר **החכם** (חובות הלבבות שער הפרישות שער ט) כי הפרוש - צהלתו בפניו ודאגתו בלבו'.

'האמן לי' המשיך החזוה ושייתף את האברך הנדהם מרוח הקודש הברורה שניבטה לנגד עיניו, 'גם אנחנו אומרים תיקון חצות בדמעות שלישי, בבכי תמרורים ובקול נהי, אולם עם כל זאת אנו עושים זאת בשמחה!' וכאן נשא הרבי משל נפלא, כפי ששמע מפי רו הגדול הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ע.

משל למלך בשר ודם, אשר בצוק העתים נפל בשבי ונלקח על ידי שוביו בדרך חתחתים רצופה יסורים והשפלה. בדרכם, עצרו הללו להתאכסן יחד עם המלך השבוי אצל אחד מאוהבי המלך הנמנה על הקרובים אליו ביותר.

'היה האוהב מבכה את המצב הנורא, ממרר בבכי לנוכח מלכו האוהב המושפל עד עפר' המתק החזוה, 'אולם נקל לשער עד כמה - למרות הכל -

כוונת רבנו למשל המובא במלואו במדרש ומוזכר אף בזהר הקדוש (שם), אשר בא לבאר את סמיכות הפסוקים (שם פסוקים ז - ח): "הִישׁ ה' בְּקִרְבּוֹ אִם אֵין: וַיְבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּיַרְדֵּן", וזו לשון המדרש (שמות רבה כו, ב):

"וכי מה ענין זה אצל זה. משל לתינוק שהיה רוכב על כתפו של אביו, וראה חבירו של אביו. אמר לו, ראית את אבא? אמר לו אביו, אתה רוכב על כתפי ואתה שואל עלי, הריני משליךך ויבא השונא וישלוט בך. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, אני נשאתי אתכם על ענני כבוד, ואתם אומרים 'הִישׁ ה' בְּקִרְבּוֹ', לפיכך יבא השונא וישלוט בכם, הוי: 'וַיְבֹא עֲמֶלֶק'".

ממשיך האור החיים: "**וְהוּא מֵה שְׁנֵתָפֵן בְּמֵאֲמַר 'וּבְדִבְרֵי הַזֶּה וגו' אֵינְכֶם מֵאֲמִינִם בְּה' אֱלֹקֵיכֶם שֶׁהוּא הַנוֹשֵׂא אֶתְכֶם וגו', וְאֹמֵר 'הַהוֹלֵךְ' וגו', מוֹסִיף לְהַפְלִיא פְּרִטִי הַדְּבָרִים שֶׁבָּהֶם יִתְחַבְּבוּ לְהַפִּיר וּלְהֵאֱמִין בְּה'.**"

קרוב רחוק

האור החיים הקדוש מפרש את התוכחה הנאמרת בפרשה, כמכוון לאדם שאינו מכיר בכך שהשי"ת מלווה אותו על כל צעד ושעל, על פי המשל לאותו ילד בער וכסיל שאינו שם לב לכך שהוא נישא על כתפי אביו.

הדבר נכון ככל שמדובר באחד שאינו מכיר כלל בקיומו של ה' בקרבנו חלילה, אך לפעמים, באופן אבסורדי למדי, יכול אדם לעשות את כל המוטל עליו ולפעול ככל הנדרש כדי להתקרב לאביו ולעבדו באמת, ועדיין להחמיץ את הנקודה.

לעתים אנו נתקלים באדם המוגדר, בכל אופן רשמית, כקרוב משפחה, אולם זה לא ממש כך. הוא סוג של בן דוד רחוק, שני בשלישי ומעלה, כזה שהקרבה המשפחתית וקשר הדם שלו איתנו תלוי על בלימה אי שם לפני כמה דורות ונעוץ בקיומה של סב קדום.

איך מכונה אדם כזה? **קרוב-רחוק**. אם נתבונן בכך, ניתן ללמוד מכאן מוסר ותוכחת חיים.

הביטוי המוכר 'אחינו הרחוקים מתורה ומצוות' מתייחס לאלה שאינם מכירים בקיומו של הקב"ה בקרבם, בהשגחתו הפרטית על כל היבט בבריאה כולה ובמחויבות שזה דורש מכל יצור נברא. אולם מה איתנו?

אם דוד המלך התבטא בזמירותיו (תהלים עג, כח): "וַיִּגְדֵּי קִרְבַּת אֱלֹקִים לִי טוֹב", הרי שאין טוב מכן. קרבה אמיתית, מוחשית וניכרת לאבינו שבשמים, זוהי תמצית השאיפה ופסגת ההשגה הרוחנית.

אביו לו לאדם אם יסתפק, כאותו ר' עזריאל, בלהיות 'קרוב רחוק'. קרוב במעשיו אך רחוק בהכרתו, בהשגתו ובעיקר בתחושת הלב שלו.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

היה זה באחת העיירות במרוקו. בתו של רב המקום, אדם קדוש ומורם מעם, המתינה עד בוש לשידוכה שהתממהה ובושש מלבוא, ואם כי הרב שם מבטחו על השי"ת שיעזרנו וידאג לזיווגה ההגון בבוא הזמן הנכון, נוות ביתו הרבנית דאגה ביותר ובפצירה בו לא אחת כי יפעל בנידון.

באחד הימים הכבידה אשת הרב בתחונניה והפצירה בו שוב ושוב ללא שנתנה לו מנוח, לבל יניח ידיו מלפעול בעבור בתו.

ראה הרב כי לא נותרה כל ברירה, ואכן, לא המתין יותר מדי אלא כבר למחרת פעל בנידון להפתעת הרבנית והבת, אולם בו זמנית גם למגנית לבם לנוכח השידוך התמוה בו בחר.

היה זה בחור אשר נראה כאחד מפשוטי העם, חגור באזור גס וכל מראהו אומר פשטות, אשר הופיע בעיירה ביום המחרת. לתמיהת כולם, פנה אליו הרב והציע לו את בתו לאשה. הלה הסכים לכך על אתר, והכלה הבוכייה לא ידעה את נפשה מרוב צער.

ביום החופה, והנה הבת מבכה את עתידה לצד אותו חתן שנראה בור כפרי ותו לא, אולם הבחירה היתה נתונה ביד אביה והיא נגררה בעל כרחא אל החופה, וממנה לחדר הייחוד.

כעבור שעה קלה יצאה הכלה מן החדר ופנתה לבעלי-המנגנים, בבקשה כי ירפו מעט מנגינתם היות וחתנה פרש לתנומה והיא אינה חפצה כי קולות הזמר והנגינה יפריעו לו בשנתו.

לתהיית הנוכחים אודות התמורה שחלה ביחסה לחתן, העידה הכלה בקול מלא יראת כבוד כי בכניסתם לחדר הייחוד פנה אליה החתן ואמר כי הוא חפץ לנוח מעט, אך קודם לכך הקדים וקרא קריאת שמע.

'בעת שקרא חתני קריאת שמע' העידה, 'ראיתי עמוד של אש מעל ראשו!'

החתן המדובר, כפי שסיפר הרה"ק ה'בית אברהם' מסלונים, היה רבנו האור החיים הקדוש אשר באותם ימים טרם יצא שמו בעולם.

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

הבורא אינה דרה בכפיפה אחת יחד עם חיי גשם וחומר. זה פשוט לא עובד יחד. בדבריו על הפסוק הראשון בפרשה כותב רבנו האור החיים כך: **"שלא יהיה להוט אחר דברים הנדמים לאהב הו' עולם הזה, שכל ההולך אחר תאוות לבו בטל הוא מעבודת ה', וצריך האדם להסתפק בהכרחי, והוא מה שרמז באמרו 'ודי זהב' שיאמר לזהב די".**

מסופר על מרן הסטייפלער זצ"ל, אשר הקפיד מאד לבל יעלה איש מבין המתפללים לתורה בפרשת התוכחות והקללות, מלבד בעל הקורא עצמו כמקובל. אכן, באחת השנים חשש בעל הקורא מכך, ואחד המתפללים - אברך כולל פלוני, התנדב לכך.

כעבור זמן מה סיפר אחד לסטייפלער כי אותו מתפלל - לא רק שלא התקלל בכך, אלא שמזלו זינק וצמח, ולאחר שפנה לעולם העסקים עשה חיל רב והפך לאחד מתומכי התורה הגדולים בדור.

'אוי ואבוי!' הגיב הסטייפלער, **'הוא עזב את הכולל והפך לגביר, ואתה אומר שהקללות לא פעלו עליו?'**

אודות רבנו הקדוש - רבי יהודה הנשיא, מספרת הגמרא (עבודה זרה יא, א) כי לא פסק מעל שלחנו "לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים".

על פניו נראה כי מאמר חז"ל זה מייצג את השלימות האידיאלית: תורה וגדולה במקום אחד, עושר רוחני עצום לצד תנאי חיים חומריים המאפשרים לשקוד על התורה ועל העבודה במנוחת הדעת ושלווה הנפש.

אלא מה, פרט נוסף מספרת הגמרא אודות רבי יהודה הנשיא (כתובות קד, א): "בשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותיי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה".

ננסה להבין. היה לרבי את כל הטוב הזה, את השלימות הזו, והוא בחר באופן מודע ומרצונו הטוב שלא ליהנות מזה? אין זאת אלא שכך מלמדנו רבנו הקדוש, דווקא בבחירה המיוחדת שלו שלא ליהנות מכל אותם משאבים חומריים שזימנו לו משמים - תורה ועבודת

אור הישועות מכתבי הלומדים

**גם אתם זכיתם לישיעה
בזכות רבנו האור החיים הקדוש?**

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

גדולים צדיקים

לכב' עלון ובחרת בחיים

מעשה מופלא שזכיתי לו וקיבלתי על עצמי לפרסם בזכות רבינו האור החיים. זה למעלה מ-15 שנה שאני שומר על תפילה קבועה במניין, גם במחיר נסיעות ארוכות ואף באמצע הלילה. נוסף על כך, אני משתדל ללמוד מדי יום בספר "אור החיים" הקדוש.

לפני זמן מה, נקלעתי לסיטואציה מורכבת שלא באשמתי. לצערי, הוחלט על העברתי למעצר מידי למשך 14 יום. רגע לפני ההחלטה, התקיים מניין לתפילת מנחה. אף שהלב היה טרוד - בחרתי להתפלל. דקות לאחר מכן - הובא גזר הדין.

במקום המעצר חיפשתי ספר "אור החיים" ומניין. למניין לא זכיתי, אך אחר חיפוש מצאתי ספר אור החיים הקדוש. התחלתי ללמוד ובכיתי לה' שירחם עלי בכח ובזכות הצדיק. ואן קרה הלא יאומן, כעבור כחצי שעה - הפתעה גמורה: קראו בשמי ובישרו לי - אתה משוחרר. זכותו של הצדיק הגנה עלי.

בברכה
ד.ח.

שביבי אור ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

פרשת דברים פותחת בתוכחה אותה נשא משה רבנו באוזני בני ישראל, וכך נאמר בתחילת הפרשה: **"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן".** האור החיים הקדוש מלמדנו בביאורו, כי בפסוק זה טמונה הדרכה נכונה לדרך בה יש לקיים את מצות **'הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ'** (ויקרא יט, יז), בדרך הראויה ומבלי לגרום לכך שאדרבה - האדם אותו אנו מוכיחים ימאס בתוכחתו.

על האדם אותו אנו מוכיחים, יהיה זה בן או תלמיד, חבר או מכר, להיות כשיר לקבלת התוכחה ובמצב בו יש לו תקווה ונפשו פתוחה לשמוע.

ואלו דברי האור החיים: **"נִתְעַכֵּב מִלְּהוֹכִיחַם עַד שֶׁהֵיוּ בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, שָׂרָאוּ שֶׁהִגִּיעוּ לַמַּחְזוּ חֲפָצָם, שָׂאוּ יִקְבְּלוּ מוֹסְרוֹ. וְלֹא מִקְדָּם, שֶׁהֵיוּ מְרַחֲקִי הַתְּקוּהָ וּנְפִשָּׁם קָצְרָה, וְלֹא יֵטוּ אֲזָנָם לְהִשְׁכִּיל בְּתוֹכָחָתוֹ"**

מתיבתא אור החיים

יאמר הכתוב בגבול מואב ועמון כי לרפאים יחשב, והמואבים והעמונים הם ששנו להם שמות אחרים 'אמים' ו'זמזומים', עכ"ל. נמצא שעמון ומואב היו להם אמנם ארצות משלהם, שהם נכללים יחד עם אדום בארצות קיני קנזי וקדמוני שהבטיח ה' לאברהם, אלא שהם סיפחו לעצמם גם חלק מארץ הרפאים, דהיינו אותו חלק שהיה בידי האמים והזמזומים (וראה במדבר כא ח שער היתה עיר במואב), וכיון שכבשו בני לוט נעשו כשאר מדינות קיני קנזי וקדמוני שאין מותרים לישראל אלא לעתיד לבוא. אמנם שאר הרפאים שלא נכבשו עמון ומואב, והם ארץ עוג או אלו הנזכרים ביהושע (ראה להלן ג ג), ניתנו לישראל מיד.

ואפשר שלזה נתכוון רבינו בפרשת לך לך (בראשית טו יח): כי עיקר הנתינה היא העתידה שיבואו יחד השלשה ועמם הנותר מהשבעה אומות, ותקפוץ פיה עולה בראות שבועת ה', וסימן לדבר נתינת הארבעה מלכים אשר נתן ה' לאברהם, שלשה כנגד קיני וקנזי וקדמוני, והרביעי תדעל מלך גוים רמז אל התאספות האומות הנשארים מהשבעה הראשונים. וכן כתב בפרשת בשלח (שמות טו טו): 'אז נבהלו' וגו', אומר 'אז', לומר כי אינו בזמן שדיבר בו עד עתה, שהוא זמן של הנכנסים לארץ, אלא על זמן ביאת גואלנו, ולזה אמר 'אז נבהלו' אלוף אדום, וכן הוא אומר (במדבר כד יח) 'והיה אדום ירשה', גם אז יחול זמן לזכות במואב ועמון, ולזה אמר 'אילי מואב יאחזמו רעד' וכו', ואז גם כן נזכה בכל הנשאר מהכנעני, והוא אומרו 'נמוגו כל יושבי כנען'. עכ"ל. ונראה שכוונתו שמלבד מה שיזכו בארצות קיני קנזי וקדמוני, יזכו גם כן באותם החלקים מהז' אומות שנפלו בידי בני לוט ולא הורשינו לזכות בהם עד עת בוא הגואל.

שהם מבני לוט אינם בכלל השבעה אלא בכלל השלשה, ואיך אפשר לומר שארצם של הרפאים ניתנה ביד בני לוט, הלא ארץ הרפאים היא מאותם הז' שניתנו לישראל מיד ולא לעתיד לבוא, ובבני לוט הרי גם נאמר 'כי לא אתן לך מארצו'. ומכח קושיא זו הוכיח רבינו להלן (ג ג) שלדברי הספרי אין ארץ עוג נחשבת רפאים.

והביאור בדבר הוא כמו שכתב הרמב"ן ז"ל: כי בעבור שאמר הקב"ה למשה אל תצר את מואב כי אני נתתי לבני לוט את ער ירושה, יספר הכתוב כי הארץ ראוייה לזרע אברהם לולי שנתנה לבני לוט. ואמר כי הארץ ההיא ישבו בה מעולם עם גדול ורם כענקים, ולכן יקראו אותם המואבים 'אמים' לגדול האימה אשר יטילו על רואיהם, והנה ה' עשה נס לבני לוט לכבוד אברהם ויכלו להם וירשו מפניהם, ואין ראוי לגזול מהם הארץ אשר נתן ה' להם במעשה נס. וכן אמר עוד בבני עמון שהיא מארץ רפאים (פסוק כ), כי גם היא היתה של רפאים בתחלה. 'והעמונים יקראו להם זמזומים', מלשון 'זממו אל תפק' (תהלים קמ ט) וכו'. והנה ארץ רפאים היתה גדולה מאד, ולקחו מהם מואב ולקחו מהם בני עמון, ונשארה ממנה לרפאים עצמם, כי עוג היושב בעשתרות מהם כמו שאמר (בראשית יד ה) 'ויכו את רפאים בעשתרות קרנים', וביהושע (יז טו) 'ובראת לך שם בארץ הפרזי והרפאים'. ולכן

כתב רבינו (דברים ב יא): **רפאים יחשבו וגו'. צריך לדעת לאיזה ענין מודיענו הכתוב שהרפאים יחשבו וגו', ונראה כי לפי שבעמים אשר אמר ה' לאברהם לתת לנו (בראשית טו יח) הזכיר הרפאים שהוא אחד מעשרה, והודיע הכתוב כי ער שנתן ירושה לבני לוט היא הרפאים אשר אמר ה' לאברהם, והוא אומרו האמים לפנים ישבו בה וגו', ופי' לפנים הוא קודם שכתב ה' ברית עם אברהם, והכוונה בזה שתעמוד לזכותנו:**

הנה דעת רבינו בפשטות שהכתוב משמיענו שארץ זו בכלל הרפאים אשר אמר ה' לאברהם, וכן כתב לגבי ארץ בני עמון (להלן פסוק כ), והיינו שעמון ומואב נטלו מן האמים והזמזומים את ארצם, והם היו בכלל הרפאים, ולכן לעתיד לבוא תינתן ארץ זו לבני ישראל. וכע"ז כתב הרמב"ן שכל אלו הארצות היו מקדם של הרפאים, והן היו בכלל דברי ה' לאברהם, ואם כי ראויות הנה לבני ישראל, עתה עדיין לא רצה ה' שיטילו הארצות מהם. אמנם דעת רש"י דדוקא ארץ עוג שנאמר עליה 'ההוא יקרא ארץ רפאים', היא בכלל רפאים שאמר ה' לאברהם, משא"כ ארצות עמון ומואב. ורבינו הביא דעתו להלן (פסוק כ), וחלק על דבריו. גם הביא רבינו דברי הספרי שארץ סיחון ועוג לא היו בכלל השבועה, וכן הביא לעיל (א ח). ובהמשך ביאר דגם לדברי הספרי אפשר לומר שארץ סיחון ועוג היו בכלל השבועה, אלא שלא ניתנו לישב ולדור בהם כשאר ארץ ישראל, אלא רק לכיבוש ולשלל.

ולכאורה דברי רבינו צ"ב, דאיך יתכן לומר שארץ ער של בני לוט היא ארץ רפאים שהבטיח ה' לאברהם, הלא לדעת רבי יהודה (ב"ב נו.) קיני קנזי וקדמוני הם אדום עמון ומואב, וסתם רבינו כשיטתו בכמה מקומות (בראשית טו יח, במדבר כד יז, להלן ג ג), וא"כ עמון ומואב

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמודריו מבית מתיבתא

האור החיים הקדוש מלמדנו דבר מה אודות הקשר שבין חטא המרגלים לפרשת האזינו. התדע מהו?

(א) פרשת האזינו נאמרה ע"י משה ויהושע בן נון, כשכר על שפרש מעצת המרגלים.

(ב) עונש המרגלים נגזר בצדק עליון, כנאמר שם: 'כִּי כָל דֹּרְכָיו מִשְׁפָּט'.

(ג) חטא המרגלים גרם שיחטאו ישראל בעתיד, כנאמר בפרשת האזינו.

תשובה מגליון קודם: תשובה א' - הכוונה לאותן ניצוצות קדושה שהוציאו עמם בצאתם ממצרים.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'גדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה.

3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תעריך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה
בגליון פר' אמור:
ה' יעקב ישראל
אליאס, חיפה

מחברים להיום
לשמיעת שיטות ודרשות
חייגו: 02-803-9999

